

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

ПАСПОРТ
об'єкта культурної спадщини

Курган І (найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Споруда	На державний облік не взято

1. Дата утворення об'єкта:

IV-II тис. до н.е., епоха енеоліту – доба бронзи
--

2. Місцезнаходження об'єкта:

Дмитрівська сільська рада, Комсомольська міська рада, Полтавська область, за 2,79 км на південний захід (азимут 197°) від сучасної південної окраїни с. Дмитрівки, за 1,07 км на північний захід (азимут 231°) від залізничної платформи «Шлюзи» («7-й км»), за 0,41 км на захід (азимут 280°) від перехрестя автотраси Комсомольськ – Дмитрівка та відгалуження залізниці на Редутський кар'єр, за 5,28 км на південь (азимут 191°) від приміщення виконкому Дмитрівської сільської ради.

За 0,30 км на захід від кургану — рештки колишнього хут. Терещенки, де на сьогодні знаходиться масив дач садівничого товариства «Кременчуцьке».

Географічні координати об'єкту:

№ п/п	Координати умовного центру насипу, градуси, мінути, секунди (датум VGS 84)	
	N	O
1	49° 3'54.72"	33°35'43.89"

Під'їзд з м. Полтави: автотрасою Р-17 Суми – Полтава – Олександрія, у напрямку на м. Кременчук, до с. Дмитрівки, далі — в напрямку на м. Комсомольськ та ґрунтовою дорогою справа від переїзду через залізницю на Редутський кар'єр, потім — пішим ходом через ріллю.

3. Охоронний № пам'ятки:

Охоронний номер не присвоєно.

4. Дати і № документів, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

--

5. Наявність охоронних дошок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

Охоронна дошка не встановлена.

6. Власник:

Земельна ділянка, зайнята насипом кургану, перебуває у державній власності, поза межами населених пунктів Дмитрівської сільської ради, у складі земель запасу,
--

зайнятих лісонасадженнями.

7. Користувач:

Дмитрівська сільська рада: 39891, Полтавська область, Комсомольська міська рада, с. Дмитрівка, вул. Шевченка, 12, тел. (+3805348) 4-11-76. Сільський голова: Прядко Антоніна Іванівна.

8. Охоронний договір:

Охоронний договір не укладено.

9. Функціональне використання:

Сучасне	Первісне	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Лісонасадження.	Насипи над похованнями	Кладовище кінця ХІХ – середини ХХ ст., пункт тріангуляції, оборонні позиції часу Великої Вітчизняної війни.

10. Історичні дані про об'єкт:

Курган споруджений в якості поховально-культової споруди з ґрунту над стародавніми похованнями за доби енеоліту – бронзового віку.

Вперше курган обстежений 2003 р. О.Б. Супруненьком, І.М. Кулатовою та К.М. Мироненком (директор, завідувач відділом, головний хранитель, Центр охорони та досліджень пам'яток археології УК ПОДА) під час експертизи ділянки Єристівського родовища ВАТ «Полтавський ГЗК». Пізніше оглядався О.Б. Супруненьком і В.В. Шерстюком (завідуючий відділом Центру охорони та досліджень пам'яток археології) у 2008, 2010 та 2012 рр. за підготовки матеріалів до випуску тому «Зводу пам'яток історії та культури» по Комсомольській міській раді Полтавській області, під час експертизи ділянок на території Дмитрівської сільської ради, з метою підготовки матеріалів до паспортизації археологічного об'єкта (Полтавська археологічна експедиція Державного підприємства «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України).

У науковій звітності та літературі курган носить назву «Курган поблизу кол. хут. Терещенки» (за місцезнаходженням неподалік колишнього хут. Терещенки).

З будівництвом м. Комсомольська та залізниці до нього від станції «Потоки», автотраси до міста на початку 1970-х рр., курган опинився справа (на захід) від цих транспортних магістралей, обабіч польової дороги на масив дач садівничого товариства «Кременчуцьке» (на північ від останньої).

На топографічних картах-«триверстовках» 1869 р. та 1918-1922 рр. на місці розташування споруди показане лише кладовище, певно, некрополь найближчого на той час хут. Золотаревського — майбутнього с. Терещенки.

На дрібномасштабній карті М-36-104-В-в-2, складеній за геодезичними зйомками 1953 р., на місці кургану позначений лише зашлішований підквадратний у плані масив, як і на сучасній топографічній мапі М 1:100 000 см — М-36-104. На карті Х-39-63-А-а-4 М 1:10 000 см, складеній за рекогносцировкою 1982 р., насип має відносну висоту 2,4 м.

За повідомленням В.А. Андрієць (завідуючої відділом охорони пам'яток директора Полтавського краєзнавчого музею), місцевими жителями під час Великої Вітчизняної війни в ямі від бліндажа поряд із курганом здійснювалися захоронення останків радянських солдат, які загинули в боях на околицях колишніх хуторів Терещенки і Суки (близько 70 чол.). Проте, цей факт засвідчений лише спогадами кількох літніх людей.

Археологічні розкопки не проводилися.

11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль в навколишньому середовищі	Споруджений на вершині піщаного підвищення другої надзаплавної тераси лівого берега р. Псел, з півдня обмеженого руслом стариці, що здійснюється над околom на 0,8-1,0 м. Курган є виразною археологічною пам'яткою, доступною для огляду, що має під'їзд безпосередньо з шосе. Його наукове значення підсилюється задернованістю насипу, розташуванням останнього у масиві лісонасаджень.
Ландшафт	Ландшафт місцезнаходження археологічного об'єкту — рівнинний надзаплавний, вкритий незначними піщаними підвищеннями післяльодовикових наливів Псла. Безпосередньо курган та оточуюча його ділянка зайняті лісонасадженнями акації, ясенів, кленів і кущами. Місцевість на 0,3-1,5 км навкруги розорюється. З новітніх втручань антропогенного характеру варто назвати обвалування кладовища невеликим валом, висотою 0,5-0,7 м, що охоплює прямокутну в плані форму ділянки колишнього кладовища на кургані. З півдня від кургану, за 70 м, прокладена польова дорога до сусідніх орних угідь та зон відпочинку на лівобережжі Псла. Насип знаходиться на вершині південно-східного мису-відгалуження масиву підвищень другої надзаплавної тераси, з південного боку від яких пролягає пересохла стариця. Схили тераси вкривають зарості кущів й окремі дерева.
Опис об'єкта	Здернований, круглий в плані насип, має нівельовану висоту 3,30 м і діаметр 37 м. Поли пологі, розпилилися внаслідок дії ерозійних чинників. Профіль насипу сегментоподібний у перетині. Поверхня кургану та навколишня територія поросли деревами й кущами. Біля підосви кургану наявні поодинокі оплилі горбки могил кладовища. Рештки його обвалування окреслюють ділянку прямокутної в плані форми розміром 40 x 50 м, що щільно поросла кущами. На кургані та в його підніжжі є великі лисячі нори, ями сучасного походження, особливо на південь та захід від насипу, за межами обвалування. На вершині кургану помітні незначні руйнування, що є слідами розташування пункту тріангуляції 1930-1950-х рр., хоча картографічно наявність на насипу геодезичного знаку не засвідчена. Зі знахідок на насипу та поблизу нього 2010 р. траплялися окремі кістки людей (хребці, уламки тазу, фаланги пальців рук), винесені землеріями з поховань сер. XIX – сер. XX ст. або воїнських захоронень часу Великої Вітчизняної війни. Крім того, знайдений уламок стінки ліпної посудини доби раннього бронзового віку.
Перебудови, втрати й історичні нашарування	Курган у верхній частині масиву насипу пошкоджений могилами кладовища сер. XIX – XX ст., має численні пошкодження насипу та навколокурганного простору внаслідок існування нір, в меншій мірі — від кореневищ дерев. Можливо, на кургані чи в його підніжжі є групове захоронення та рештки бліндажу часу Великої Вітчизняної війни. Краї піл і навколокурганний простір оточений обвалуванням кладовища.
Наявність творів мистецтва та їх опис	Твори мистецтва відсутні.
Опис території об'єкта	Займає вершину підвищення надзаплавної тераси лівого берега р. Псел, одну з високих ділянок округи. Територія кургану і пагорба

	поряд з ним вкрита лісонасадженнями, задернована, обмежена обвалуванням кладовища площею 0,2 га.
Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	Загальний стан кургану в цілому задовільний. Він належать до числа археологічних об'єктів, що не розорювалися. Акт обстеження технічного стану від 18 жовтня 2012 р. додається.
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	Інженерні мережі та обладнання в окрузі і в масиві насипу відсутні.
Дата і № довідки про майнову цінність об'єкта, найменування організації, яка провела оцінку, вартість в гривнях	Майнова цінність не визначена.

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

--

13. Територія об'єкта:

Площа	Площа, яку займає курган, становить 0,1075 га.
Опис меж території об'єкта	Насип обмежується полами в радіусі 18-19 м від умовного центру — найвищої точки (сучасної вершини). Сусідні землекористувачі: ФОП Лотоус Володимир Вікторович (фермерське господарство).

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка	Курган має наукове значення як некрополь племен доби енеоліту – бронзового віку, не пошкоджений розорюванням. Крім того, курган є елементом історичного ландшафту цієї території, зразком типової поховальної пам'ятки «середнього» розміру мікрорегіону, можливим місцем поховання в межах навколо-курганного простору останків кількох десятків радянських воїнів, які загинули 1941 р. Для предмету охорони об'єкта важливим є збереження масиву насипу від руйнування, втрати лісового покриву, не допущення його пошкодження під час прокладання комунікацій, знищення залишків новітнього кладовища.
---	---

15. Зони охорони пам'ятки:

Організація-розробник науково-проектної документації	Зона охорони об'єкта не визначена.
Дата розроблення науково-проектної документації	
Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	

Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	Проект меж охоронної зони не затверджено. Рекомендована охоронна зона може охоплювати територію, зайняту на сьогодні наявним лісовим масивом (25-30 м навкруги насипу).
---	--

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Науковий звіт	2008	Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2008 р.; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 540.

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Автор, проектна організація	Підрядна організація
Археологічні розвідки	2003	ВАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат», Полтавська обл., м. Комсомольськ, вул. Будівельників, 16	Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М.	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37
Археологічні розвідки, інвентаризація	2008	Управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Жовтнева, 45	Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37
Обміри, фотозйомка	2010	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37	Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.	Державне підприємство «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України, м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	Археологічні музейно-наукові фондові матеріали з об'єкту відсутні.
Іконографічні матеріали	Іконографічні матеріали відсутні.
Архівні матеріали	1. Супруненко О.Б., Шерстюк В.В. Звіт про археологічні обстеження на території Комсомольської міської ради Полтавської області в 2008 р. (з підготовки «Зводу пам'яток історії та культури») // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 540. — Арк. 74-75. — Рис. 4:55; 13:94.
Бібліографічні і картографічні матеріали	2. Карта: в 1 дюйме 3 версты. Ряд XXV. Лист 12. Губ. Екатеринославской, Херсонской и Полтавской / Часть Херсонс. губернии исправл. по рекогносцир. 1869 г. // НА ЦОДПА. — Ф. 7 к/м. — Спр. 15. — Арк. 14. 3. Карта: М-36-104-В-в-2. — М 1:10 000 / Главное управление геодезии и картографии МВД СССР. — Комбинированная съемка 1953 г. — Отпечатано в 1955 г.

	4. Карта: Х-39-63-А-а-4. — М 1:10 000. — Съёмка 1982 г. 5. Карта: Генеральный штаб. — М-36-104. — Комсомольськ. — М 1:100 000. — Состояние местности на 1982 г. — Изд. 1983 г. 6. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М. Археологічні пам'ятки околиць Комсомольська // Археологічний літопис Лівобережної України. — Полтава, 2004. — № 1-2. — С. 17. — Рис. 1:18. 7. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М., Артем'єв А.В., Маєвська С.В. Старожитності околиць Комсомольська. — Київ-Полтава: Археологія, 2005. — Частина І. — С. 17. — Рис. 1:18. 8. Кулатова І.М., Супруненко О.Б. Курган [с. Дмитрівка, ур. Терещенки] // Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада / Упорядн., наук. ред. Супруненко О.Б. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — С. 69, 109. — № 94.
--	---

19. До паспорта додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Картосхема місцезнаходження кургану в ур. Терещенки (№ 94) та ін. пам'яток археології на території Дмитрівської сільської та Комсомольської міської рад (картосхема: <i>Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — К.-Полтава: Полтав. літератор, 2008. — С. 14).</i>	1	2008	Менчинська Т.В., Тимошук А.І.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. План-схема розташування насипу (основа: <i>Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — К.: Киев. воен.-топогр. фабрика, 2004).</i>	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур. Курган І на космічному фотознімку (програма «Google Earth 5.2.1.1588»).	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. Генеральний план, з місцезнаходженням насипу.	1	2010	Менчинська Т.В.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. План насипу із позначенням розроблюваної охоронної зони.	1	2010	Менчинська Т.В., Шерстюк В.В.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. Вигляд лісового масиву, що вкриває й оточує курган, з півдня.	1	2010	Супруненко О.Б.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. Вигляд насипу, з півдня.	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. Верхня частина насипу, фрагменти, з півдня.	2	2010, 2011	Супруненко О.Б. Лямкін В.В.
Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І. Одна з ям в полі кургану. 2010 р.	1	2010	Супруненко О.Б.

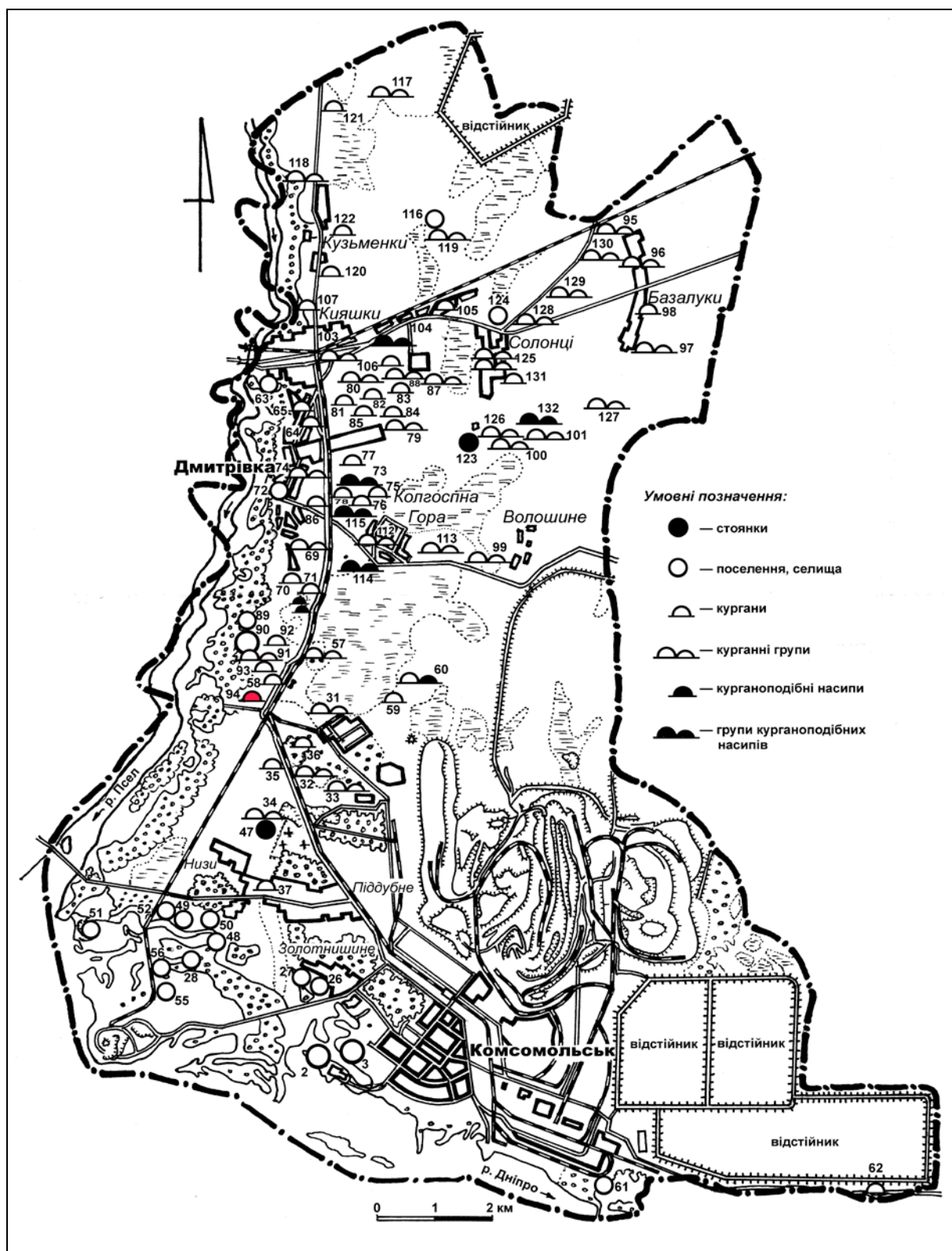
Паспорт склав і доповнив:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Заступник директора ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України по Полтавській обл., заслужений працівник культури України	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	О.Б.Супруненко		30.11.2010, 19.10.2012

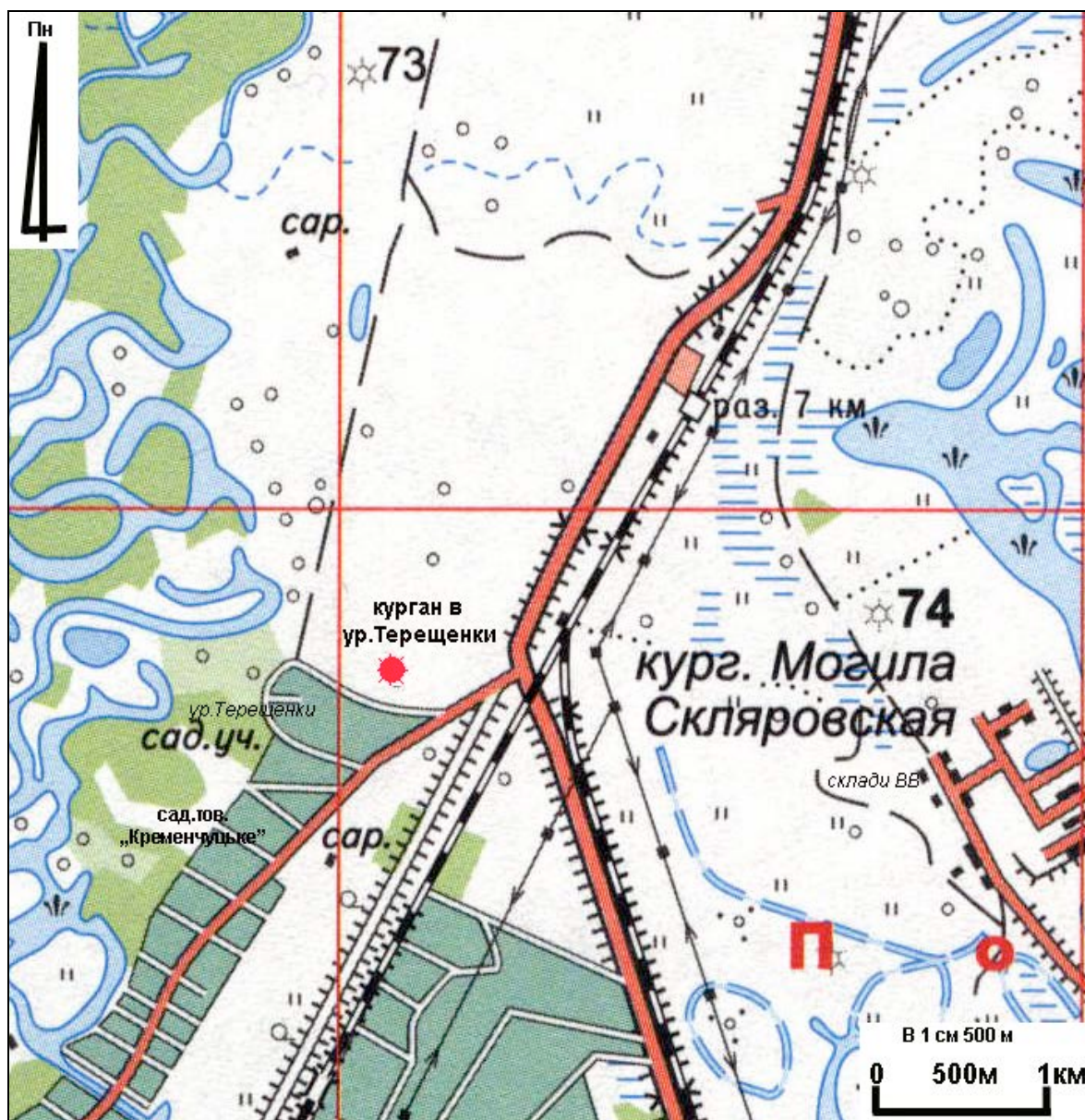
Керівник органу охорони культурної спадщини —
Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації
Г.І. Фасій

(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Ілюстрації

1. Картохема місцезнаходження кургану в ур. Терещенки (№ 94) та інших пам'яток археології на території Дмитрівської сільської та Комсомольської міської рад (картохема: Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — Київ-Полтава: Полтав. літератор, 2008. — С. 14).

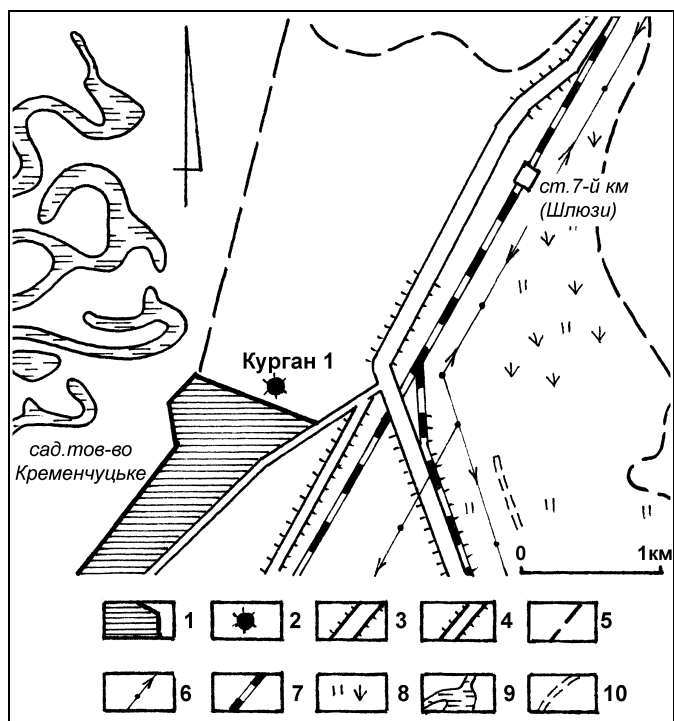
2. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.

План-схема розташування насипу

(основа: Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киевская военно-топографическая фабрика, 2004).

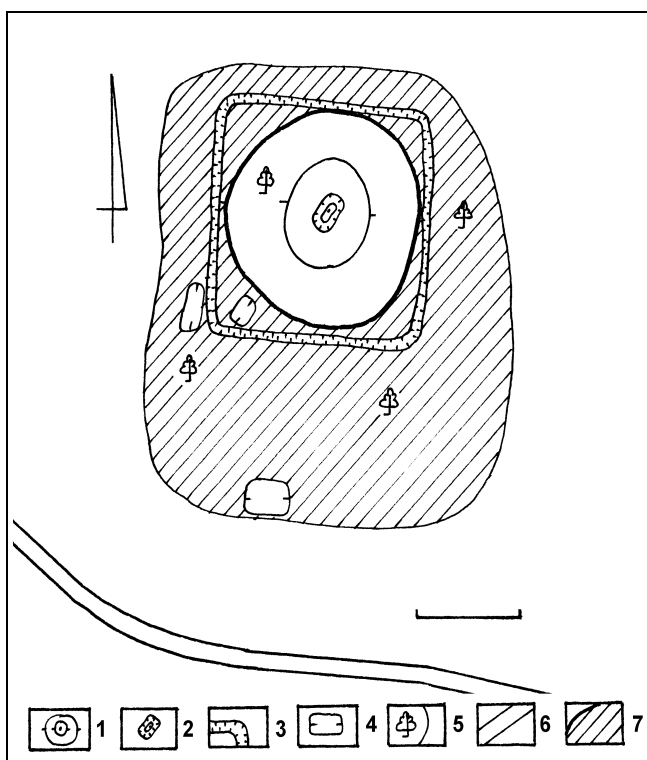
3. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур.
Курган I на космічному фотознімку
(програма «Google Earth 5.2.1.1588»).

4. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.

Генеральний план, з місцезнаходженням насипу.

Умовні позначення: 1 – ділянки садового товариства; 2 – курган; 3 – дороги з твердим покриттям, підсіпки; 4 – насипи; 5 – ґрунтові дороги; 6 – лінії електромереж; 7 – залізниця; 8 – луки; 9 – старе русло, болота; 10 – пересихаюча стариця.

5. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.

План насипу із позначенням розроблюваної охоронної зони.

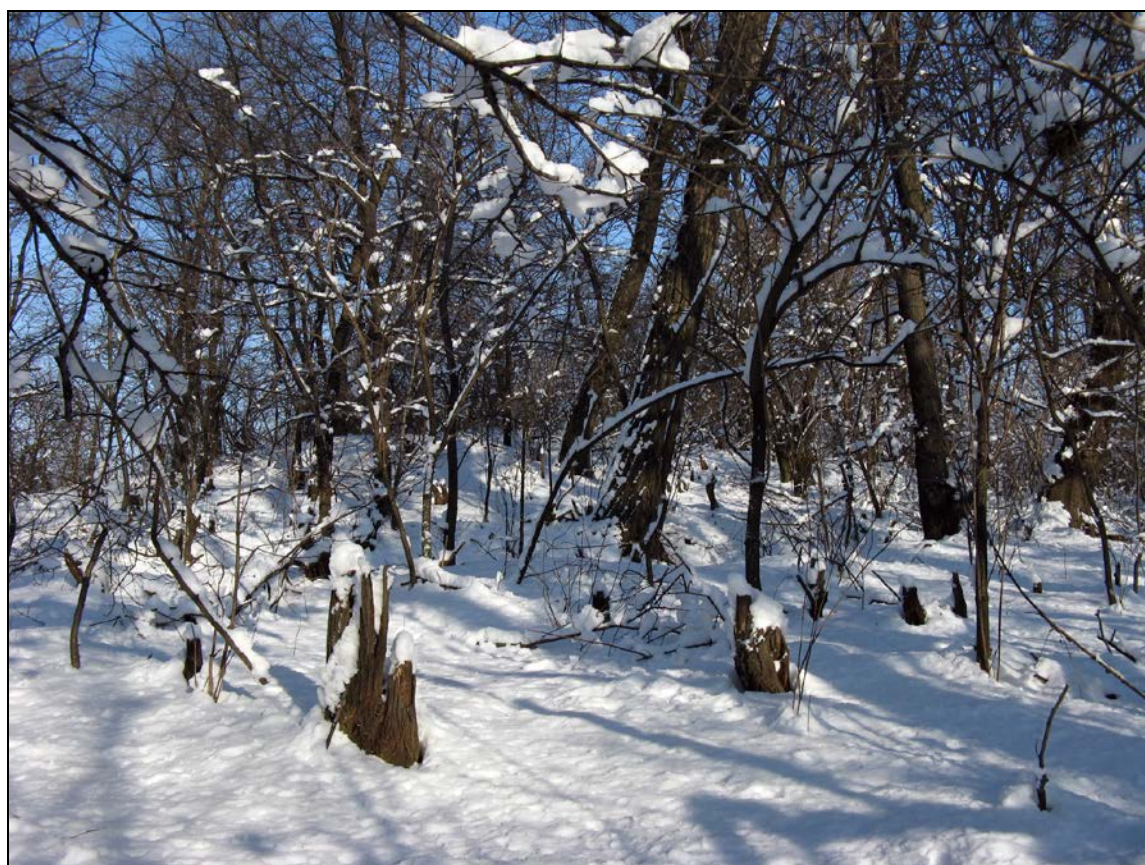
Умовні позначення: 1 – насип кургану та його умовний центр; 2 – рештки обвалування пункту тріангуляції; 3 – обвалування кладовища; 4 – ями; 5 – лісонасадження; 6 – ґрунтова дорога; 7 – межа охоронної зони.

6. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.
Вигляд лісового масиву, що вкриває й оточує курган, з *півдня*. 2010 р.

7. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.
Вигляд насипу, з *півдня*. 2010 р.

8-9. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.
Верхня частина насипу кургана, фрагменти, з півдня. 2010, 2011 рр.

10. Дмитрівська сільська рада, Терещенки, ур., курган І.
Одна з ям в полі кургану. 2010 р.